Iburu
Kapiya Iburu Perik Yuda Yongkambanu Kilisi Yisuyegi Ngizi Kumuliwiliyegirik

1 Koka walaka panuwekkerik kang kolokngagonoge keya kazing kolokngagonoge
Anotogo tenigi yelibungang kokawiliyegi ngago
yeiya. Pugu yombanu ngago pugu yanayeng
kozak kisawiligi yungka wizimowei watabi Anoto
ngezebokko yongkambanu puguwili iwakaweki
keli piyengki langai kozak kisibene keleya.
2 Kapura wok kangkali peyengki yungke
Anotogo pigi Marekpekki kiliragi yungka teniyegi
ngago yeiya keya pigi Marekpekyegi watabi
mabiyeng mana logo pi kiling wizimowei
ngilumbek keya ngabelakpek kiling watabi
mabiyeng keremiza.
3 Anotogi Marekpek Anotogi ngaiwaktik kiling
ngela ulara yolu keya kang pugu yolu pumok
keya pugu mizi piyengko walimizirik pi Anoto
kelik panu mena mizi. Ngago pigi ngaira kiling
purago kairikku ngilumbek keya ngabelakpektau
ngoluk yolu. Pi tenigi kaile piyeng tumula meli-
weki ibeng sabek logo pulaga Anoto yemane paka
ngilumbekke yolubek kiling tung yemane lewege
panurikke mogosa.

4 Tegi Anotogi Marekpokko angelawilirau
yela, mabilik Anotogo yeik piyegi mana purago

puwiligiyeng yela pilik.
5 Purik pelik, Anotogorau angela puguwiliyaga nakyegi pelik meiya ono,

Ni negi Marekpek. Yokopekke ne nigi Mangobek purikki kimeike walimizi. *Ingi Sam 2:7*

Ma Anotogo angela nakyegi langai peliktau kaiya ono.

Ne pigi Mangobek keya pi negi Marekpek. *2 Samuwele 7:14*

6 Anotorau angela nakyegi pilik kaiya ono kapura Anotogo Yisuyegi kele pilik kaiya keya pigi Marek kalogolibek ngabelakpekke wezamelawekkeriktau pugu kaiyarik,

Anotogi angelawili mabuwili piyegi inge laliya maniweki. *Ingi Sam 97:7*

7 Anotogo angelawiliyegi langai pelik kaiya,

Anotogo angela puguwili kebarek keremizi, keya piyegi yawe miziwili yezi wilik keremizi. *Ingi Sam 104:4*

8 Kapura pigi Marekpekyegirik pelik kai,

O Anoto, ngai nugura wok mabiyeng wizagomagi keya kazing pangka lewengke ni yongkambanu nuguwiliyegi ngai wiziyagi.

9 Ni pangkaragi keli keya kokowaragi kumbak tegi Anoto, Anoto nugubokko ni niza logo mamokyaga wilik kagowing yemane panura nana. *Ingi Sam 45:6,7*

10 Keya Anotogo pigi Marekpekyegirik peliktau kai,

O Yemizibek, koka solowekke nugu ngabelakpek keremiza keya mele ni makngezegeyaugu ngilumbek keremiza.

11 Ngabelakpek keya ngilumbek kakwelagi
kapura ni kele wizagomagi. Piyeng
melewangkayengko sobok si pilik mizi nangai.
12 Keya piyeng wezamela logo purik piyengki kan-
gayeng keremizagi. Kapura ni wok mabiyeng ma-
bilik wilibek yolu keya nirau yombusigi onobek.
Ingi Sam 102:25-27
13 Anotogorau angela puguwili nakyegi pelik
meiya ono,
Nogo niyegi kiyebuk miziwili nigi kulengke nugu
ngaiweki wazayirikka negi ngaigezuwaga
pelaga mogosi, koli, meiya ono. *Ingi Sam*
101:1
14 Pilik mabura angelawili ngenangai langai-
wili? Puwili kung Anotoyegi yawe miziwili logo
Anotogo yombanu ngezebokko kaileyeng keya ke-
menak Anotoyaga koweige koyagi puraga yaliya
wazayiweki puwiliyegi sawelibene wezayeliwili.

2

1 Weik Anotogo pigi Marekpekki kiliraga
teniyegi kozak yeiya logo piliktikki wiyeke teni
watabi wameik ulogo tonugu piyaga kerewiya
piyengki waberek kerangang maniweki logo teni
yamek nangeli koyimowei tenigi ngizi kumuli
pura keya wazono mizi pura wiya ne.
2 Purik koka walaka angelawiligu Moseyegi
ngago meiyayengko walimizarik wameik logo
piyengki kerewiya ono puwili ma kiriwei miza
ono puwili ngangang puwiligu weiyagira yana
legi.
3 Tegi tamizeige Anotogo teni yaliya wazaya
pura yemane panura logo teni puragi kezanga

mana purik mabura talik miza logo puragi kanga
weiyagi puraga teni kazi kunagi? Tenigi kazi
kunagi namektau ono, yeik panu. Koka Yemizibek
ngezebokko teni izagi puragi kozak kaiya logo
piyegi kerewiya puwiligu teniyegi wameik mena
miza.
4 Keya ngago pura kozang kelemiweki Anotogo
watabi kozang nayengko yombanuwiligu mizagi
langai ono nayeng keya wirangai piyeng miza
keya keli puguragi kiriwei Kung Walekpokko
kangka yani piyeng yongkambanu ngizi kumuli-
wiliyegi sanga miza yana.

5 Keya angelawiliyegi mawinda keriyiwekkerik
Anotogorau angelawiliyegi ngabelakpek kerem-
iza logo purik puwili ngabelakpekki ngai waza-
yagi kaiya ono.
6 A'a', segeya Kapiya Ingi Samyengkirikke Taw-
itigu Anotoyegi pelik mei,

Yombanubek meibok ngenangaibek legi ni piyegi
yangeze mizi, ma yombanubek talikpek
legi nugu piyegi ngai?

7 Keya tek nangezige nugu pi angelawiliyaga
kulengke wazamiya kapura mabek perik weik
ngereke nugu pi ngaiwaktik keya yeik yemanera
mana.
8 Purik nugu pi watabi wizageya koyi kambeli
peyeng mabiyengki ngai wazamiya. *Ingi Sam 8:4-6*
Tawitigu kaiyarik Anotogo yombanuwili watabi
mabiyengki ngai wazaya. Watabi nayendau
kokowa ono. Tonugurau ngoluk yombanuwili
watabi mabiyengki ngai koyilege keriyi ono.

9 Kapura Yisu kele tonugu keriyi. Keya tek
nangezige Yisu yombanu keremizawekke pi
angelawiliyaga kulengke wazamiya logo Anotogi
wazono tonugu weiyagi langai ono pugu yana
pura Yisugu ngabelakpekke puwili mabuwiligi
kaileyengki wiyeke ibeng puraga kimeike
lewagela wazamiweki. Pugu ibeng sa puragi
wiyeke pi weik ngaiwak yemanerik kiling tung
lewege panurikke wizilege teni keriyi.
10 Keya Anoto watabi mabiyeng ngai yemane
ngezebekkiragi wiyeke keremizabokko Yisu
nganganda wagelibene kelemiya purik
pangkarikku, purik Yisugu ngangang mizi
purikku yongkambanu kolokngagono Anotogi
ngaiwak purikka sanga miziweki iza orowei yo,
keya Yisugu ngangang miza puraga walimizirik
pi ngai pangka panubek keya yongkambanuwili
kemenak ibengki puraga iza orowei yo wiriyagi
langaibek.

11 Logo pi yongkambanuwili kaileyendau
onowili keleyibok kiling teni kaile nayendau
onowili miziweki keleya puwilirau tenigi Mango
wamenak. Logo piliktikki kandik Yisugu teni pigi
si keya sakwili kaiyagi purikki pirau kendek ono.
12 Purik Yisugu Kapiya Ingi Samyengki purikke
pelik kai,

Nogo si keya sak nogowiliyegi Anoto negi Mangobekyegi langai kozak yeiyagi logo nogo ingi yeik pugura yongolok meiyagiyengka yeik puguraga wawere uli puwiligi wirege meiyagi. *Ingi Sam 22:22*

13 Keya kang naraga pugu pelik kaiya,

Ne kiling negi si keya sakwilirau kemenak Anotogi melezikke managi. *Isaya 8:17*
Keya ngereke pugu pelik kaiya,
Kerewiyi, ne pelege keya koloyakamandik Anotogo nana puwilirau. *Isaya 8:18*

14 Teni Anotogi yango keya marekngangwili mei puwili yombanu korikwek kilingwili legi Yisu teni yombanuwiligi kangmekke wazamiya. Logo pugu pilik miza purik pigi ibeng sa purago Sadang neneng ngela melibene keya ibengkiragi kozang Sadangko kebangkela yolu pura neneng ngela melibene,
15 keya yombanu wok mabiyeng ibengkirikki kulilimokko wigirara yolu puwili kazing pilik mizi pumokka wila wazayiweki.
16 Purik pi angelawiliyegi saweliweki angela wezabek kayima ono purik kimeike kapura pi yombanu yeik wezabek kayima, purik yombanuwiliyegi saweliweki.
17 Purikku kai purik Yisu kazing mabiyengkirik teni pigi si keya sakwili kelik sa kai logo tenigi ngai yemane panu yalektago kolabek keya wok mabiyeng Anotogo keliragi mizi logo tenigi wiyeke panga Anotoyegi kang mizibek miziweki. Pilik miza purikku pugu pangka tenigi wiyeke tonugu kaile miza piyengki kolak miza logo kaile tonuguyeng tumula logo keremarekeweki.
18 Logo mabek perik weik kaile miziweki yang kelemibokyegi pugu sawelagi purik Sadangko Yisu yang kelemiyawekkerik Yisugu yang kelemi puragi nganganda wagela kapura pi puraga

kawiye wala ono tegi pugu yaka yang kelemibok kawiye nelegi sawelagi.

3

1 Tegi ini ne kiling Yisuyegi ngizi kumuli kaileyeng wizamiya logo Anotogi sawiya logo paka ngalege kangkiweki iza puwili Yisuyegi kumulagirikki kai. Pi Anotogi ngagora oroweibek keya tenigi ngai yemane panu teniyaga Anotoyegi mizibek logo ngizi kumuli tonugu ngizi kumuli kisi puragi ngaibek.

2 Yisu ngizi Anotogo pugu miziweki kelayeng mabiyeng wilibek miza keya Anotogo pi yawe pura miziweki mana mabilik Anotogi kelaragi Mose kiriwei miza logo yawe Anotogira Isileili yongkambanuwiligi tepekke miza.

3 Kapura Yisugi yeikta Mosegi yeiktaga ngoluk ngalegerago mabilik yombanu i wazono panu namak ngizabokki yeikta ngoluk i pugu ngiza pumak wiziga yeik pugura kele ngalege yongolok meiyagi pilik.

4 Keya yombanu kolokngagono i ngiziwiligu kapura Anoto wamenakko watabi mabiyeng keremiza.

5 Mose ngizi Anotogo pugu miziweki kelayeng kerewiyira kiling wizimowei Isileili yongkambanuwiligi tepekke miza, logo yawe pugura ngago wameik kalike Anotogo kozak kaiyagi pura kozak kai yongomo mizagira.

6 Kapura Kilisi Anotogi Marek Anotogo pugu miziweki kelayeng mizabok Anotogi imakke puwiliyegi ngaibokko. Keya teni Yisuyegi ngizi kumuli puwili teni Anotogi imak. Pi tenigi yungke

yolu, purik tamizeige tenigi piyegi ngizi kumuli pura kozang yolu keya piyegi wilik kagowing tonugurarau kozang keya Yemizibekyegi ngizi mena mizara wilekpek keya yuke yolu purarau kozang mabura.

7 Keya Kilisi yemane panubek kopong Kung Walekpokko teni piyegi kerewiyiweki kai. Logo Kung Walekpokko Anotogi Kapiya Walektikke yungke pelik kai,

Yokopekke Anoto ngago kaiyagalege ini kerewiyi
puwekke purik mabura

8 Isileili yongkambanuwiligu Anotoyegi kerangangyeng waliya logo nagerewiyi miza pilik mizi nagani purik puwili Anotoyegi kezanga mana purik wok puwili kurung yeikwekke koyayengke logo puwiligu piyegi yang kelemiya.

9 Keya Anotogo pelik kai, Puwili nogo puwiliyegi kirisimasi yombu neyauge keleyayengki keriya kele kapura pulogo inigi yelibungang kokawiligu ya nogora yang kelemiya.

10 Logo piliktikki wiyeke ne yongkambanu puwiliyegi sisik miza logo pelik kaiya, Ya puwiliyeng wok mabiyeng nalege langai pakeli kapura ngalege pelegerau neyegi pakela yongo meli ono keya kazing nogo lewengkerau wei mizi ono.

11 Ne sisikmokko pangka ono logo nogo ngago sawiya ngelagi ono pera pelik ngai wazamiya, Wameik panu, puwilirau ne kiling pelege leng miziweki kiliya, wiriyagi ono, kai. *Ingi Sam 95:7-11*

12 Ini ne kiling Yisuyegi ngizi kumuli puwili
waberek panugirikki kai. Iniyaga nak kaile panu
keya Yisuyegi ngizi kumuli nariktau ono wiz-
imowei kemenak Anoto wik yolubekyaga kokowa
kuna nagani.
13 Pilik segeya iniyaga nak kaileyengki
ikuyogoriktago ulumiya logo nagerewiyi miza
nelegi yokopek keya wok mabiyeng nakko
nakyegi ngago ngizi kumuli pugura kozang
kelemiyagira manimo.
14 Purik pelik, tamizeige teni koka solo Yisuyegi
ngizi kumuliwekke piyegi wilekpek ngalege wi-
yaragi kozang kebangkela mabilik mizi kanda
wok teni ibeng sagibekke purik mabura teni
menalege Kilisi kiling paka ngalege pugu ngai
lemengke yungke wazayagiwili.
15 Kapiya Walektikku pelik kai,

Yokopekke Anoto ngago kaiyagalege ini
kerewiyi puwekke purik mabura Isileili
yongkambanuwiligu kurung yeikwekke
Anotoyegi kerangangyeng waliya logo
nagerewiyi miza pilik mizi nagani, kai. *Ingi
Sam 95:7,8*

16 Anoto ngago kaiyagalege kerewiya wizigeya
nagerewiyi mizawili tawili? Yongkambanu
Mosego Isip lemengka iza orowei kuna puwili
mabuwiligu pilik miza.
17 Tawiliyegi Anotogo kirisimasi yombu neyauge
sisik kameneng keleya. Pi yongkambanu kaile
miza logo kurung yeikwekke ibeng sa puwiliyegi
sisik miza.
18 Keya Anotogo puwilirau ne kiling leng mizi-
weki wiriyagi ono kaiya purik tawiliyegi kaiya

wizinda? Piyegi nagerewiyi miza puwiliyegi pi kaiya wizinda.
19 Keya taliktikki wiyeke Anotogo puwili ngabelak pugu puwiligi kangkere miza yowiyabokko kiliya kunagi ono kai? Purik puwiligu Anotoyegi nagerewiyi miza legi, keya purago puwili piyegi ngizi kumuli ono purikki walimiza.

4

1 Anotogo teni piyegi kiliya kuna logo pi kiling leng miziweki kaiyara wizinda kele kapura teni Anoto kiling leng miziweki kiliya kunagirikki kazing pumok wangka ngela nelegi teni waberek panu ngaigi langaiwiligu.
2 Purik Yisugi ngago wazonora teniyegi kozak yeiya wizinda mabilik puwiliyegi kozak yeiya pilik. Puwili kele ngago wazono puragi kerewiya kapura purago puwiliyegi wazono narik keleya ono logo purik peliktikki wiyeke, puwili puragi kerewiyawekkeriktau puwiligu puragi wameik miza ono logo puragi wilek kang tiya mana ono.
3 Legi teni Yisuyegi ngizi kumuli puwili keke Anoto kiling leng miziweki kiliya kunagi. Kapura Yuda ngizi kumuli ono koka puwili kiliya kuna ono, Anotogo pelik kaiya purikki kiriwei,

Ne sisikmokko pangka ono logo ngago ngelagi ono
pera pelik ngai wazamiya, Wameik panu,
puwilirau ne kiling leng miziweki pelege
kiliya wiriyagi ono. *Ingi Sam 95:11*

Pugu solo ngabelakpek keremiza logo purikkarik pi kele puwili leng miziweki kiliya kunagirik wiragak mizara yuke wizagoma.

4 Logo pi wiragak mizara yolu purik teni iwaka,
purik Kapiya Walektikke yungke wok melenazik
keya nazikka neyaubekke pi leng miza purikki
pelik kai,

Anoto yawe puguyeng mabiyeng mizi kanda wok
melenazik keya nazikka neyaubekke leng
miza, kai. *Genesi 2:2*

5 Kapura nawili pi kiling leng miziweki kiliya ono,
purik pugu pelik kaiya puragi mawinda kumuli,

Puwilirau ne kiling pelege leng miziweki kiliya
wiriyagi ono. *Ingi Sam 95:11*

6 Logo ngago ngelagi ono pilik ngai wazamiya
pura yolu logo nawili kiliya kang kapura
yongkambanu ngago wazonoragi kerewiya logo
Anotoyegi nagerewiyi miza puwili yeke yungke
kiliya kunagirikka weik yeik purik puwiligu
Anotoyegi nagerewiyi miza purago puwili piyegi
ngizi kumuli ono mizi legi.

7 Kapura pugu kang ngereke kiliya kunagi nara
sawiya logo pura weik yokopekke pera. Logo
nagerewiyi puwili kiliya kuna ono weik kirisi-
masi kolokngagono kambela wizigeya pulaga ka-
like Anotogo Tawiti ngago pera kozak kaibene
kelemiya.

Yokopekke Anoto ngago kaiyagalege ini kerewiyi
puwekke purik mabura kerangangyeng
waliya logo nagerewiyi mizi nagani. *Ingi
Sam 95:7,8*

8 Pugu yereng leng mizagira kai pura
Yosuwago yombanuwili iza orowei panga Isileili
ngabelakpekke kuna pulogo ono. Purik Anoto
pulumengki langai kaiya kesak ngago lang

yokopekke kai purik kalike ngereke kozak kai
kak ono.
9 Tegi Anotogo wok melenazik keya nazikka
neyaubekke leng miza mabilik Anotogi yongkam-
banu puwiligi kemenak ngizi panu leng mizagi
nara wizinda.
10 Pulogo kiliya kang puwili yawe
puwiligiyengka leng mizi yagenda mabilik
Anotogo watabi mabiyeng keremiza wizigeya
leng miza pilik.
11 Tenirau leng mizagi puragi kangkirikki
kozang miziweki. Logo pilik mabura Isileiliwiligu
Anotoyegi kerewiyirago puwiligu piyegi ngizi
kumuli pura walimiza ono pilik miza ne logo
puwiligu kiliya kunagimek waliya pilik miza
nelegi teni waberek panu koyiweki.

12 Purik Anotogi ngagora ibeng ono, wik
keya ngairago kolara logo lang walingina logo
ngaimokko kola puwektau ula. Ngago pugura
yombanuwiligi wilek kangyengki yungke panu
ngeli logo tonugu kumuliyeng keya keliyeng
kawela wiyi keya teniyegi nangaiyeng kaileyeng
keya nangaiyeng pangkayeng keleyi.
13 Anoto wizageya koyi kambeli puwili
mabuwiliyegi langai piyeng mabiyengki iwaka.
Tonugu mizi piyeng mabiyeng Anotogi wireyaugu
pakeli. Watabi nayendau piyaga liwik wiyagi ono
keya piyegi tonugu miza piyeng kozak meiyagi.

14 Tegi Yisu Anotogi Marek ulogo teniyegi
saweliweki paka ngilumbekke kambok tenigi
ngai yemane panu teniyaga Anotoyegi mizibek
legi teni piyegi ngizi kumuli tonugu warara yolu

kisi puragi kozang kebangkelageyaweki.
15 Tenigi kozang kaileyengko yang keleyiyeng
kik ula melagi nararau ono logo purikki ngai
yemane panu tonugubokko iwaka logo pi
teniyegi yalek purik pirau koka nalangai piyeng
mabiyengko yang kelemiyabek kapura pirau
kawiye ono.
16 Legi teni Anotoyegi kozang sowei kuniweki
logo piyegi yalek puguragi nguk mei keya wazono
tonugu weiyagi langai ono pugu yani logo teni
yang keleyi puwekke teniyegi saweli puragi nguk
meiweki.

5

1-3 Yuda yombu ngai yemane panu Anotoyegi
kolak kelibene mizibok yombanu yeik
nazuwaga puwili kelikpokko kapura pi
Anotoyaga panga yongkambanuwiliyegi yawe
miziweki sawiyabek. Pugu watabi yeik
yongkambanuwiligu orowei lewa piyeng
Anotoyegi opa mani keya puwiligi kaileyeng keya
ngezebekkiyendau tumula melibene Anotoyegi
wata kolak kelemi. Keya pi yombanubek kopong
yombanu nagerewiyi mizi keya kangkayeng
kumula koyimowei mizi ono puwiliyegi
kazing kuzigeragimekke keleyi penangai,
keya ngezebektau kaile mabilikyengko yang
kelemibek logo puwiliyegi kuneng yolu piyeng pi
iwaka.
4 Keya yombanu nak keli ngezebekkirago pi
ngai yemane yongkambanuwiligi wiyeke panga
Anotoyegi kambek mizagi ono kani. Pi ngoluk An-
otogo Alongyegi kelemiya pilik were pilikpokyegi

ngago meiyagi logo pulaga Anotoyaga yongkambanuwiliyegi mizagi.

5 Keya Kilisi ngezebokko ngezebek ngai yemane panu yongkambanuwiligi wiyeke panga Anotoyegi kambek miza onobokko. Pi Anotogo mizabokko. Anotogo piyegi pelik meiya,

Ni negi Marekpek, yokopekke ne nigi Mangobek purikki kimeike walimizi. *Ingi Sam 2:7*

6 Keya wale narikkerau pelik kaiya,

Ni yombanu yongkambanuwiligi wiyeke Anotoyegi kambek mizageya wizagomagi, Melekiserekko miza mabilik. *Ingi Sam 110:4*

Melekiserek Abalamgi tendagawekkerik ngai yemane yongkambanuwiligi wiyeke Anotoyegi kunabokko.

7 Keya Yisu ngabelakpekke wiziyawekkerik waberek pigi Anotoyegimek kek ngago ngagomek keya ingkilakyau walageya wizimowei nguk meiyageya wiziya. Pugu Anoto wamenak pi ibengkiraga kazi kuna nelegi piyegi sawelagibekyegi waberek miza logo Anotogo waberek pugumekki kerewiya purik pi Anotoyegi keli keya wok mabiyeng Anotogo kelira miziweki kelibek kopong.

8 Keya pi Anotogi Marekpek kele kapura pi nganganda wagela purikku pi kazing Anotogi keliragi kerewiyagimek waligelemiya.

9 Keya pi ibengkiragi nganganda wagelarikku pi Anotogi kelira maburagi kemenak kiriwei miza, logo pilik mizarikku pi yongkambanuwili pangka yaliya wazayageya wizagomagi puragi mangobek

kelemiya logo piyegi kerewiyi puwili wik koyimagira yanibek.
10 Purik Anotogo pi ngai yemane panu yongkambanuwiligi wiyeke Anotoyegi Melekiserekko miza mabilik kuniweki miza purikki keremareke mizi nagani.

11 Ngago puragi langai iniyegi kozak yeiyagiyeng kolokngagono kapura ini nguk namizi iwaka si onowili logo iniyegi kozak yeiyagi langai ono.
12 Inugu teng nazuwagawiliyegi waligeleyagira weik pera kapura ngoluk ini mabobuwili Anotogi ngagoraga were lewa piyeng mawinda waligeleyageyaweki mizi. Ini Anotogi ngagoraga ngeragi kozang nagerikka ini ngoluk yebili ni puwili kelik yebili ni.
13 Yombanu ngoluk yebili nibokyegi keriyiwekirik pugu Anotoyegi ngizi kumuli pura ngoluk mandik songonowili kelik logo pangkayeng ma kaileyeng miza piyendau iwaka ono.
14 Keya ini ngeragi kumbekki kozang piyengka nagi langai ono keya Anotogi ngagoragi solo piyendau iwakagi ono koyimeige weik inugu Yisuyegi ngizi kumuli pura inugu kaileyengka pangkayeng iwaka mizi kayima purikka yemane si puwekkegine.

6

1 Tegi Yisuyegi ngizi kumulagirikki Anotogi ngagoraga were lewa piyeng mawiyarekka waligeleyageya koyimi pura wiya logo Anotogi ngagoragi solorikke keriyiweki logo kazing

kumbekki lewengke yemane siweki. Teni
mawinda kaile kemenak ibeng wizagomagi
pura yani puraga kowita logo Anotoyegi ngizi
kumulirikku piyegi saweli purikki kozak kelagi
ono
2 keya kaimelagirikki waligeleyi puriktau
keya kazing ngaiwiligu mele puwiligiyeng inigi
ngalege walamiya logo iniyegi langai waberek
mizi puriktau keya ibengwili yangalek meiya
logo ngagozak yemanera mizagi puriktau.
3 Keya tamizeige Anotogo keli mabura teni weik
watabi kalogomok nayengki kozak keliweki.
4 Yombanu Anotogi wilangkarikke koya logo
watabi paka ngalegayeng kolokula keya Kung
Walekpek puwiliyegi wiziya
5 keya Anotogi ngagora wazono purik iwaka
keya Anotogi teng wazono kalike wiriyagi puragi
kozanda ulogo kolokula
6 pilik puwili Yisuyegi ngizi kumuli puwiligira
wezamela purik mabura puwiligi yayeng kowiti-
weki iza orowei yo wiriyagirik pangka ono, purik
puwili ngezewili ngereke Anotogi Marekpek yen-
geleileige ula wazamiyagi legi keya yongkam-
banuwiligi wirege kendek mizibene kelemiyagi
legi.
7 Koboyau ngabelak nakki ngalege kuli wilibek
puwekkerik ngabelak pilikpokko watabi ngeriya
piyeng wazono panu lewa logo purikku Anotogo
ngabelakpokke wazono miza purikki walimizi.
8 Kapura ngabelak yeik wi ingakyeng
kilingyeng lewagela wazamibok ngabelak
kailebokko logo Anotogo kaile sawiyagibokko
logo waleleige yezizikku ngoragi.

9 Ini nogo keli puwili, teni piliktikki kozak keli
kele kapura nogo kumulirik piyeng iniyegi lan-
gai kozak kisi yagenda ono. Nogo ngizi panu
kumulirik inugu kazing kaile leweng wiya logo
Anotogi kazing lewengke wiriya purikki ngizirik
weik wiriyi yagenda.
10 Purik Anoto pangkabek legi, inugu piyegi
yawe miza piyeng pugurau keremareke mizagi
ono ma inugu keli inigi piyegi waligelemiya pu-
rarau keremareke mizagi ono. Purik inugu ngizi
kumuliwiliyegi sawela purikku inugu piyegi keli
pura walimiza keya ini ngoluk pilik mizageya.
11 Keya tonugu keli panurik ini pilik mizi kai
kanda paka wila wiyagi pulogoweki keya kangka
neyauge ono, kangka wamenakka koyimowei in-
ugu paka ngalege weiweki wilekpek keya ngai
yuke yolu pura ini wameik weiyagi miza yolugi
purikki.
12 Ini Anotoyegi kiriwei mizagirikki kiyebuk
sende mizagi purikki teni kiyebuk, segeya
Yisuyegi kozang ngizi kumuli kopong Anotogo
yanagi kaiya piyengki yelakkelek yuke yolu
puwili kelik koyi logo ini pilik yolu purik mabura
Anotogo yanagi kaiya piyeng inirau yanagi.

13 Koka walaka panu Anotogo Abalamyegi
ngago ngizi mizagi nara pilik sawiya. Logo
Anotoyaga yeke ngalege pulogo naktau ono legi
yeik ngezebekkiraga ngago sawiya pura kozang
kelemiya.
14 Pugu Abalamyegi mawiyarekka wazono
kelemiyagi meiya keya pigi marek nak managi
meiya keya pugu pigi yango keya marekngang

kolokngagono lewagela wazayagi meiya.
15 Logo Abalam yelakkelek yuke wizagoma
weik Anotogo pigi marek nak Isak meibek mana
logo pugu sawiya pilik miza.
16 Yombanu nak ngago pugura kozang
kelemiyagi purik ngoluk piyaga yeke ngalege
pulogobokki yeikta ngeriyi penangai. Logo pilik
mizi purikku watabi pugu wameik mizagi langai
piyeng mizagi keya miza ono purik maburago pi
kuneng managi. Keya yombanu nakko ne yombu
yelebegi yeiktaga pura ulu waliyi kai purik yeik
purago kozang kelemi yagenda.
17 Anotogo yongkambanu pugu sawiya pura
weiyagi puwiliyegi pugu pilik sawiya purarau
ngelagi onora kani keleyiweki miza tegi yeik
ngezebekkirago yeke langak ulu waliya.
18 Keya watabi neyau wizinda logo kowitagi ono
keya Anotogo piyaugi langai ikuyogorik kaiyagi
ono. Logo piyau nara pugu sawiya pura keya
nara Anotogo ngezebekki yeikta yeke langak ulu
waliya pura. Logo ngago lang wameik kozang
pilikyeng kerewiyirikku teni pugu yaliya waza-
yiweki piyegi nginda kang puwili kozang keleyi.
Keya mabek perik weik pugu tonugu wilekpek
keya ngai yuke yolu pura yanagi purik teni ngizi
iwaka koyinda.
19 Pilik wilekpek keya ngai yuke yolu purago ya
tonuguyeng kozang kebangkelara yolu. Pura sen-
gyengko mizi mabilik teni ngilumbekki kezangka
walek lemengke Anoto kiling uluwakiya wazaya.
20 Logo pulogo Yisu teniyegi were kambelabek
tenigi wiyeke kiliya kuna logo pugu pulogo yolu
purikku walimiza purik tenirau kalika kiriwei

kunagiweki mereke. Pi weik ngai yemane panu yongkambanuwiligi wiyeke Anotoyegi kunabek, Melekiserekko miza mabilik.

7

1 Melekiserek meibok yereng Seleme mei puragi King Ngaibek keya pi Anoto Yemizi Ngizi Lewege Panubekyegi yawe mizabek. Abalam ngairaga kambela logo King Ngai nawiliyegi lewege mizarikki wiyeke wilik kagowing mizi yo tawereige pugu pi wilek ula logo Melekiserekko Anotogi yeikta weiya logo Abalamyegi wazono meiya.

2 Pulaga Abalamgu ngairaga wawiya piyeng mabiyeng sanga miza logo limak meleyau keremizayengka limak narik Melekiserek mana. Melekiserekki yeiktago kai purik, pangka panu, logo pi pangkaragi King Ngaibek keya yereng pugu ngai puragi yeiktago kai purik, ngai keli ono, wazono yolu logo pi wazono yoluragi King Ngaibek.

3 Melekiserekki mango naktau ono ma panu namelerau ono keya pigi yelibungang kokawiliyegi langai kapiya kozak kaiyagi nariktau ono. Pigi solo nariktau ono keya pigi yeik sa nariktau ono. Tegi pi Anotogi Marekpokko wizagomagi pilik ngai yemane panu yongkambanuwiligi wiyeke Anotoyegi kang kaiyageya wizagomagibek.

4 Melekiserek yemane wiziya purikki kumulagirikki kai keya Abalam Yudawiligi mangobokko watabi ngairaga weiya piyengka limak narik mana purikki keriyagirikki kai.

5 Abalam nangki pilik miza? Tamizeige teng puraga lo Mosego lende miza piyeng wiziya kesak Abalamgu pilik miza purikki teni iwaka, purik kalike Anotogo yombanu Lebigi ngaimekkawili Yuda yongkambanuwiligi wiyeke Anotogi wirege kuniweki iza. Logo Anotogo lo Mosego lende miza piyengki yungke yeiyarik puwili mabuwili Abalamgi yango keya marekngangwili kele kapura Yuda yongkambanuwiligu ngeragi ngeriya ni piyeng keya king wei piyengko limak meleyau keremiza piyengka limak narik Lebiwili yaniweki yeiya purik puwili yongkambanuwiligi wiyeke Anotogi wirege kangwili legi.

6 Kapura Melekiserek Lebigi ngaimekkabek ono keya pi Abalamgi marekngangwiliyaga nak ono. Melekiserek Anotogi yeikta weiya logo Abalam Anotogo ngago sawiyayeng kozak meiyabokyegi Melekiserekko wazono meiya. Tegi Abalamgu Melekiserek watabi limak meleyau piyengka limak narik mana.

7 Keya yombanu Anotogi yeikta weiya logo nakyegi wazono meibok yaka wazonora weiyabokyaga lewegebek purik teni iwaka. Tegi Melekiserek Abalamyaga lewege purik teni iwaka.

8 Keya nariktau pelik. Yuda yongkambanuwili watabi limak meleyau piyengka limak narik yombanu Lebi yongkambanuwiligi wiyeke Anotoyegi kang puwili yani mizi. Logo Lebiwiliyegirik puwili yawe mizi kanda ibeng purik weik ibeng miziwili kapura Melekiserek Abalamgi watabi limak meleyauga limak narik weiyabokyegirik Kapiya Walektikku kairik pi

ibeng sa ono Anotogo korikwek kiling miza
orowei kambela logo pi wik yolu.
9 Yombanu Yuda yongkambanuwiligi wiyeke
Anotoyegi kang Lebiwili mei puwili kele watabi
yaka pilik piyengka walerik weiwili kapura
walaka Melekiserekko Abalamgiyengka wale
narik weiya logo purik Lebiwiligi waleyendau
weiya wizinda.
10 Purik Melekiserek Abalam yoromaure miza-
wekkerik Lebiwili ngoluk lewagela ono kapura
puwili kalike Abalamgi yango keya marekngang-
wili mizagine were pilik miza.

11 Koka lorago kaiyarik Lebiwili yawe
yongkambanuwiliyaga Anotoyegi mizagi pura
puwiligu kebangkelara koyagira logo yawe
puwiligi purago mizagewiyege yongkambanuwili
Anoto kiling pangka wazayi mabura nangki
yongkambanuwiliyaga Anotoyegi mizi Along
Lebigi ngaimekkabek kelik ono, Melekiserek
kelikpek ngereke lewaweki?
12 Pi kayima purik Lebiwiligi yawerago
yongkambanuwili pangka wazayagi langai ono
logo Anotogo ngai wik nak wezamela. Logo ngai
wikpokko lo wereyeng yeik sa wazamiya logo lo
wikyeng keremiza.
13-14 Kilisi Lebiwili mei puwiligi ngaimekkabek
ono, Yudagi ngaimekkabek purik teni
iwaka. Yudagi ngaimekkawili yawe
yongkambanuwiliyaga Anotoyegi miziweki pura
miziweki iza onowiligu. Purik Mosegorau yawe
pura Yudagi ngaimekkawiligu mizibene yana
ono.

15 Togo yombanu wik Melekiserek kelik
yongkambanuwiliyaga Anotoyegi mizagiweki
nak lewagela logo puragi solorik kimeike panu
wizinda.
16 Keya ngai namokko ma yombanu nawiligu
ma lo naragorau pi yongkambanuwiliyaga
Anotoyegi miziweki kelemiya ono, a'a'. Pi
kozang wik wizagomagi puraga lewa purago
pilik kelemiya.
17 Purik Kapiya Walektikku pelik kai,

Ni yombanu yongkambanuwiligi wiyeke
Anotoyegi kambek mizageya wizagomagi,
Melekiserekko miza mabilik. *Ingi Sam*
110:4

18 Ei, Anotogo lo Mosego lende miza koka piyeng
weik wezamela purik lo piyeng kozang ono legi
keya teniyegi sawelagi langai ono legi.
19 Keya Mosego lo lende miza piyengkorau
yongkambanu nawili Anoto kiling pangka
wazaya ono. Anotogo kazing wik kalogomok
naleweng tiya logo puluweng Kilisi logo Mosego
lo lende miza piyendau ula logo teni weik kazing
wik puluweng neing Anotoyegi mereke kunagi.

20 Keya Anotogo yeik ngezebekkira Yisu
yombanu yongkambanuwiliyaga Anotoyegi
mizibek kelemiyawekke ngeriya wizinda.
Kapura nawili yongkambanuwiliyaga Anotoyegi
miziweki iziwekkeriktau pugu pilik miza ono.
21 Kapura Anotogo yeik ngezebekkira
ngeriyarikku Yisu yongkambanuwiligi wiyeke
Anotogi wirege kunagiweki ngai yemane
panubek kelemiya, Anotogo pelik meiyawekke,

Ne Yemizibokko yeik ne makngezegira ngeriya wizinda logo kangka nogobektau kowitagi ono, Ni ngai yombanu yongkambanuwiligi wiyeke Anotoyegi kambek mizageya wizagomagi, meiya. *Ingi Sam 110:4*

22 Purik Yisu yongkambanuwiliyaga Anotoyegi miziweki kelemiyawekkerik Anotogo yeik ngezebekkira ngeriya kopong purikku walimizi purik Yisugu ngago wazono Anotogo teni kiling silok tiya pura ngago koka Anotogo Abalam kiling silok tiya puraga lewege wizeibene kelemi penangai.

23 Keya nariktau ngai yemane yongkambanuwiliyaga Anotoyegi miziweki koka koyima puwili kolokngagono logo purik puwiliyaga nak ibeng puwekkerik ngereke nak tundikke wazami kai kayima kopong.

24 Kapura Yisuyegirik pi wik wizagomagi keya yawe pigi purarau nakyegi managi ono.

25 Logo pugu pangka yombanu Yisuyegi ngizi kumulirikku Anotoyegi lewa puwili mabek pewekkeriktau keya wangki wizagomagi puriktau yaliya wazayagi logo purik pi wik wizagomagi wizigeya puwiligi wiyeke Anotoyegi nguk mei penangai.

26 Yisu walek, keya kaile miza nayendau ono, keya pigi yungke kaile nangezirau ono keya Anotogo pi yombanu kaile kaile miziwiliyaga keke wazamiya keya Anotogo pi tung ngalege panurikke wazamiya legi pi ngai yemane panu tenigi wiyeke Anotoyegi kambek mizi purik pi pangkabokko.

27 Pi ngai yemane panu yongkambanuwiliyaga
Anotoyegi miziweki wok mabiyeng kaile
ngezewiligiyengki kolak miza logo pulaga
yongkambanuwiligi kaileyengki kolak mizi
kaiyageya koyimi puwili kelik onobokko. Pugu
kang wamenara kolak miza logo purik weik
pangka logo purik korik ngezebekki puwek
uliweki ngaungaugu yana mabuwekke.
28 Mosegi loyengko yombanu kaileyeng kiling-
wili ngai yemane panu yongkambanuwiliyaga
Anotoyegi miziweki keremiza wazaya kapura
Anotogo ngago sawiya logo yeik ngezebekkira
ngeriya logo loragi kalika kiriwei lewarago pigi
Marek kaile nangezirau ono logo wizagomagi-
bok ngai yemane panu yongkambanuwiliyaga
Anotoyegi miziweki kelemiya.

8

1 Tonugu kisi purik peliktikki, Kilisi mabek
tonugu kozak kelibok tenigi ngai yemane panu
tenigi wiyeke Anotoyegi kambok logo pi paka
ngilumbekke Anotogi mele ngaigezikke tung
mabiyengka ngalege panurikke mogosa.
2 Pi i walek paka ngalegemakki yawe mizi
logo i walek pumak ngizi panu Anotoyegi ya ku-
mulagimak keya i walek pumak yombanu yeik-
wiligi meleyengko ngiza onomakko, pumak Yem-
izibokko ngizamak.
3 Ngai yemane panu yongkambanuwiliyaga
Anotoyegi mizi puwili mabuwili watabi
yeik mani keya liyeng ulagelega Anotoyegi
kolak kelemiweki sawiyawili logo tenigi ngai

yemane panu yongkambanuwiliyaga Anotoyegi
miziboktau watabi nayeng kolak mizabokko.
4 Keya pi ngabelakke pelege wiziya kesak
pi ngai yemane panu yongkambanuwiliyaga
Anotoyegi mizi kak ono purik yombanu
yongkambanuwiliyaga Anotoyegi miziweki
loyengko kairagi kiriwei Anotoyegi watabi yeik
maniwekiwili koyinda.
5 Puwili i walek ngabelakkamakki yawe mizi
logo pumak i walek paka ngilumbekke pumakki
kundikku. Piliktikki wiyeke Mose sela i walek
namak ngiziweki mizi legi Anotogo pelik meiya,
Watabi mabiyeng nugu paka lewakpekke keriya
mabilik panu ngizimo, meiya.
6 Kapura Yisu ngai yemane panu yongkam-
banuwiliyaga Anotoyegi miziweki kelemiya logo
yawe pigi pura puwiligiraga lewege logo purik pi
Anoto keya yongkambanuwiligi tepekke ngagora
silok tiya logo pilik silok tiya purago koka walaka
silok tiya puraga lewege. Keya ngago were silok
tiya pura watabi wazono piyengki kozak kaiya
kapura ngago wik silok tiya pura watabi wazono
palumu panu lewagelagiyengki kozak kaira legi
wikta koka puraga lewege.

7 Keya ngago were silok tiya puraga kokowa
nariktau ono kesak kalike silok tiya purarau
wiriyi kak onorago.
8 Kapura Anotogo yongkambanuwiligu kokowa
mizayengki keriya logo pelik kaiya,
Wok nogo Isileili yongkambanuwili keya Yudagi
ngaimekkawili kiling ngago wikta silok
tiyagiyeng weik mereke si lewa.

9 Keya ngago wik silok tiyagi pura wok nogo
puwiligi yelibungang kokawili ngabelak
Isippekka iza orowei kunawekke nogo silok tiya
pura kelikta ono. Puwiligu ne kiling ngago silok
tiya purago miziweki kaiyayendau puwiligu
miza ono logo nogo puwiliyegi kezanga yana,
Yemizibokko pilik kai.
10 Keya ngereke Yemizibokko pelik kai,
Ngago were silok tiya pura weik yeik
puwekke nogo Isileili yongkambanuwili
kiling ngago wik silok tiyagira pelik,
nogo lo nogoyeng kangka puwiligiyengke
wiyagi keya ya puwiligiyengke lende miza
wazamiyagi. Ne Anoto puwiligibek keya
puwili yongkambanu nogowili mizagi.
11 Keya nakkorau ngezebek kiling yereng
wamenaragabekyegi waligelemi ma pigi ingem-
bumelegabekyegi pelik kozak meiyagi ono, Yem-
izibekyegi iwaka se, meiyagi ono. Purik songono
panubekyaga yeke yemane panubekyegi pumok
mamok iwakagi.
12 Ne puwiliyegi yalek mizagi keya puwiligi
kaile miza piyeng tumula logo ne mawinda
kaile puwiligiyeng keya puwiligu korowali miza
piyengkirau kumulagi ono, kai. *Seremaya 31:31-34*
13 Togo Anotogo ngago wik silok tiya puragi
kozak kairikku were pura weik sobok sawiya logo
watabi pilik sobok sawiyi piyeng nguk namizi
kakwelagiyengko.

9

1 Ngago were silok tiya puraga Anotoyegi ya

kumulagirikki lo nayeng mela keya yongkambanuwiligu sela i walek Anotogi wirege inge laliyi keya ya kumuliweki namaktau ngiza.

2 Puwiligu sela i walek namak ngabelakpekke pelege ngiza logo i yeke yungke mabulogo neyau ngiza wizigeya yenge yowerengkemak Walekmak meiya. Logo pumakki yungke yoluyeng lambek keya lalekta keya iwing perek Anotoyegi opa wiyazik.

3 Pulagarik kagorik imakki waliya narik wiramiya logo kagorik purikki yeke kezangka pulogo i namak, Walekyauga Walek Panumak, meimak yolu.

4 Logo i pumakke yungke alata kolak mizi koliyengka keremizara yolu keya loponglei koliyengka keremiza logo Ngago Silok Tiyaragi Loponglei meileirau pumakke yolu. Logo lopongleige yungke king tapele Mosego lo meleyau piyeng lende miza wazamiya piyau wiya, keya kelebak peleng koliyengka keremiza logo iwing perek Manayeng meiyeng wiya naktau, keya Alongki lukung peyeng lewa puleirau.

5 Keya lopongleigi ngalege angela kung serabimyaugi kangmekke keremiza neyau mogosa. Logo piyau Anoto pulogo yolu purikki walimiziyau. Keya piyaugi sabengyau lopong wata iwiyeng wezamelaleigi ulurikki ngalengale tungkula logo pulei, Yalektagi Tundik, meilei. Watabi peyeng mabiyeng soloyeng kiling kapura ne piyeng mabiyengki soloyengki weik kozak kaiyagi ono.

6 Weik piyeng mabiyeng pilik pangka pangka

kelemiya wizigeya pulogo yombanu Anotoyegi kolak miziwili i yenge yowerengke pumakke puwiligu keli puwekke yawe puwiligiyeng mizageya koyimowei yeke iga yenge yowerengke mizi.
7 Kapura puwiliyaga ngai yemane panubok ngezebek kirisimasi naraga wok wamenakka purik i yeke yungke Walekyauga Walek Panu pumakke kang mizi. Pi yeke yungke kang puwekkerik wata iwi nak orowei Anotoyegi kolak miziweki kang logo iwibokko ngezebokko kaile miza piyeng keya yongkambanu mamokko kaile miza piyendau tumula meliweki keya ngezebek keya yongkambanuwiligu lusuwei koyimowei kaile onoyeng mena miza kapura Anotoyegirik kaileyeng miza piyendau tumuliweki.
8 Logo Kung Walekpokko mizagewiyege pilik pangka pangka mizi kayima purik ngoluk kazing yeke Walekyauga Walek Panu pumakki kandik yongkambanu yeikwiliyegi tiya ono purikki kimeike waligeleyi yagenda logo yongkambanuwili i yenge yowerengke mamakke kang wale piyengki yo keya to mizageya koya purikki.
9 Logo purikku yokopekke teniyegi watabi yemane nayeng waligeleyi yagenda. Purik ngago silok tiya wereragirik watabi yeikyeng orowei lewa keya liyeng kolokngagono kolak miza kapura piyeng orowei wiriyawiligi yayengki kaile piyeng pilik kolak mizayengko ya puwiligiyeng kaigesa wazayagi langai ono.
10 Logo purik ngago were silok tiya puragirik puwili ngeragi talikyeng nagi keya kang tamekke ngezewili kaigesagi keya kazing nalangai nalan-

gai piyengki langai lo korikwekki ngalegeyeng keke mizageya koya. Yongkambanuwili lo piyeng teng puragirikki wiyeke Kilisi Anotogi kazing wik pangka panu puluweng kiling lewarikka puwili lo piyeng warara koya.

11 Kapura Kilisi ngago wik silok tiya pangka panu mabek yolu puragi ngai yemane panu wez-abek kayimawekkerik pi i walek yemane kang-mekke panu paka ngilumbekke yombanuwiligu ngiza ma ngabelakpekka ono pumakke kiliya kuna.
12 Logo kemenak iwibek orowei yeke I Walekyauga Walek Panumak mei pumakke kiliya kuna logo iwibek alataraga kukuk uli yongomo miza. Kapura yombanu Anotoyegi kolak miziwiligi ngai yemane panubokko mizi pilik liyeng keya pulangaiwiligi iwibokko miza ono, a'a'. Iwi ngezebekkibekke ngane teni kaileyengko wigira puraga weik kemenak wila wazaya.
13 Keya ngago were silok tiyaraga liyeng memengwili keya pulumakauwiligi iwiyeng keya kau marek songono ngora pilikwiligi koza keya pilik piyengko yombanuwiligi kaile lo korikwekki ngalege piyeng ngeli pumok kaigesa purik wameik legi,
14 Kilisigi iwibokko kumula tenigi piyeng watabi teni kazing kumbek ibengki puluwengki iza orowei kunagi pilik piyengka kaigesa wazayi purik wameik panu panu. Kilisigu ibeng sa purikku lo were teni yaliya wazayagi langai ono piyengki kiriwei mizagi purikki yangeze

mizagi puraga yaliya wazaya logo teni Anoto wik yolubekyegi yawe miziweki kelibene keleyi. Purik Anotogi Kung Walek wizagomagibokki kozandago Kilisi ngezebek kaile tonuguyengki ibengweki ngezebokko ngezebek Anotoyegi mana. Logo Anotogo keriyarik purik pangka panu, purik pi kaile nangezirau ono pi yeik pangka panu wiziya legi.

15 Tegi Kilisi ngago wik silok tiya puragi yombanu libugebek wizigeya yombanu ngago yeiya puwili mabuwili watabi palumu panu Mangogo pigi marek kalogoliwili miza puwiliyegi yanageya wizagomagi sawiya piyengka puwili kanda weibene. Purik weik Kilisigi ibendagi ngane puwiligu ngago were silok tiyarage kulengke koyawekke kaile miza piyengki wiyeke ngangang wagelagi puraga wila wazaya.

16 Tamizeige yombanu nak ibeng logo watabi pugu wizami kang piyeng tak managi miza purikki kapiya yeik keya pilikwiligiyeng miza wiya pungindeing waze namele keya nakko weiya logo watabiyeng weiyagi ono. Kapiyangindeing ngoluk wiyi keya were yombanu kapiya pungindeing mizabek ngizi ibeng ma talik mizagi.

17 Logo yombanu kapiya pungindeing mizabok ibeng puwekke purik weik kapiya pungindeingke watabiyeng weiweki yeikyeng miza yowiya puwili watabiyeng weiyagi. Kapura pi ngoluk wik wizigeya puriktau yaka puwili waze watabi puwiligu weiweki pugu yeiya piyeng puwili weiyagi ono.

18 Logo piliktikki wiyeke ngoluk ngago were silok tiya puragirau kiriwei mizagine were liyeng keya pulangaiwili yela logo ibeng wizigeya iwiyeng kubuli yongomo miza logo purikku ngago were silok tiya pura kozang kelemiya.
19 Purik Mosego yongkambanuwiliyegi Anotogi lo meleyau keya lo nayendau mabiyeng kozak yeiya logo weikwekke pi liyeng pulumakauwiligi kongwiligi iwiyeng kiling kai keya kapuk keya yengelei marek songono isop mei mereke meleyeng weiya logo iwibek kapiya loyeng lende mizarikke ngalengale wezameli keya yongkambanuwiligi ngalengale wezameli miza.
20 Logo pugu pelik kaiya, Iwibokko ini keya Anotogi tepekke ngago silok tiya inugu kiriweiweki pura weik kozang kelemi purikki walimizi.
21 Logo kazing mabilikmekke pugu iwibek sela i walek pumakke ngalengale wezameli keya watabi yeke ige Anotoyegi ya kumuliweki wei keya mizi piyengkirau mabilik miza.
22 Logo loyengkirik watabi mabiyeng iwibokko kowiyeng piyengkiyeng kaigesiweki kai, keya iwibektau kubula ono purik kaileyendau Anotogo tumula logo keremareke wezamelagi ono.

23 Piliktikki wiyeke Mosego ngabelakka pelege sela i walek ngiza pumak kiling pumakke yungke watabi paka ngalege yoluyengki yang miza piyeng miza logo piyeng mabiyeng kazing pilikmekke Mosego watabiyengki kowiyengyeng liyeng keya pulangaiwiligi iwiyengko tumula. Kapura i walek pelege yang miza piyengki paka ngalege ngizi panumak ngoluk liyeng keya

pulangaiwiliyaga lewege panuyengko kaigesa wazamiya logo pilik kaigesa wazamiya purik Kilisigu yengeleileige ngalege ibeng sa purikku.

24 Purik Kilisi i walek yombanuwiligi meleyengko keremiza logo yeik yang mizamakka kiliya kuna onorikki wiyeke. Pi paka ngalege lemeng ngeze lemengke kiliya kuna logo weik tenigi wiyeke ngago kaiweki Anotogi wirege lewagela.

25 Keya kirisimasi mabiyengke purik Yudawiligi yombanu Anotoyegi wata kolak kelibene waliyi puwiligi ngai yemane panubek yeke Anotogi i walek yemanemakki yungke Walekyauga Walek Panumakka liyeng memeng keya pulumakauwiligi iwiyeng kiling kiliya kang miza. Kapura Kilisi mawiyarekka ibeng sa ono.

26 Pilik kesak ngabelakpek keremiza ngiziga wizageya kayima perik pi ngangang mizi kayimi kak. Kapura segeya pi yeik kang wamenara kemenak lewagela, logo purik weik kirisimasi keya piyeng mabiyeng yeik siwekke mizi lewa ngizige. Pi pilik miza purik ngezebokko ibengkirago kaileyeng keya kaileyengki kozang pura neneng ngeliweki.

27 Keya Anotogo sawiya mabilik yombanuwili kang wamenara ibengki keya pulaga ngagozak yemaneraga pigi wirege ngagozak mizagi.

28 Togo Kilisi kang wamenara yongkambanu kolokngagonomekki kaileyengki wiyeke ibeng sa. Keya pi ngereke yogi kapura pi kaile yombanuwiligiyengki wiyeke ibengweki yogi ono. Pi yo purik piyegi tarikke keya mizageya koyimowei yuke puwili yaliya wazayageya pura

weik kemenak yeikweki mizagi.

10

1 Yudawiligi lo ngago were silok tiyarage piyengko teniyegi yeik songono nangezi watabi wazono Kilisigu teniyegi mizagi piyengki kozak kaiya. Anotoyegi kolak miziweki liyeng keya pulangai ula pura kirisimasi mabiyeng mizi keya mizi miza kapura pilik kele mizi kapura Anotoyegi kaile puwiligiyeng tumuliweki wiriya puwili ya puwiligiyengki kaile piyeng kemenak tumulagi langai ono.

2 Logo pilik mizagirik pangka kesak kang wamenara Anotoyegi kolak miza purikku pangka logo Anotoyegi wiriya puwiligi kaileyeng kemenak tumuli kak logo kaile puwiligiyengki ya puwiligiyengka kuneng mizi piyeng yeik si kak.

3 Kapura piliktau miza ono. Puwiligu kirisimasi mabiyeng Anotoyegi wata kolak kelemiyageya koyima piyeng puwiligu nagerewiyi mizi keya kaile puwiligiyengki kuneng mizi piyengki kumulageya koyibene mizayeng logo kangka puwiligiyendau ngezege koya ono.

4 Logo purik pobiliktikki wiyeke, yaka liyeng memengwili keya pulumakauwiligi iwi Anotoyegi kolak kelibene waliyabokkorau kaileyeng tumulagi ono.

5 Purikki wiyeke Kilisi weik ngabelakka wirageyaweki merekewekke pugu Anotoyegi pelik meiya,

Ni niyegi wata kolak kelibene liyeng keya pulangaiwili ula logo waliyi piyengki kiyebuk ka-

pura nugu negi korik yombanu yeikwiligi
pilik nawek kangkere miza nowiya.
6 Keya ni liyeng keya pulangai ulubek alataraga
wiya logo waliyi puwiliyegi wilik ono keya
kaileyeng tumuliweki kolak mizi piyengkirau
ni wilik ono.
7 Tegi nogo niyegi pelik neiya, Ne pelege, An-
oto, ne nugu keli pura miziweki, kapiya
loyengkirikke neyegi langai lende miza pi-
lik, meiya. *Ingi Sam 40:6-8*
8 Yisugu were kaiya pura keya pulaga kaiya
puragirau kumuli. Pugu were pelik kaiya, Ni
liyeng keya pulangaiwili ula logo kolak kelibene
waliyi piyengki kiyebuk keya wilik ono keya
liyeng keya pulangai ulubek alataraga waliyi
keya kaileyeng tumuliweki kolak mizi piyengki-
rau kiyebuk, kaiya. Kolak mizi piyeng mabiyeng
loragi kiriwei miza kele kapura pugu pilik kaiya.
9 Pulaga pugu pelik kaiya, Ne pelege Anoto, nugu
keli pura miziweki, kaiya. Tegi Anoto ngago were
silok tiyarage kolak mizi keya liyeng uli piyeng
wezamela logo Kilisigu ibengki pura wata kolak
wezabek piyengki tundikke ngereke wiya.
10 Keya kazing ngago wik silok tiyaragi lewengke
Yisu Kilisi Anotogo kelira miza kopong pugu kang
wamenara kemenak ibeng sa purikku Anotogi
wirege teni kaile nayendau onowili keleya.

11 Keya ngago were silok tiyaragirik Yudawiligi
yombanu Anotoyegi wata kolak kelibene waliyi
puwili wok mabiyeng luwezara koyimowei An-
otoyegi kolak kelibene puwiligu waliyi piyeng

kang kolokngagono waliyageya koyimi. Kapura pilik mizi piyengko kaileyeng tumulagi ono.

12 Kapura Kilisigu kang wamenara kaileyeng tumuliweki ibeng sa logo pura wizagomagira logo pilik miza wizigeya pulaga pi tung lewege panurikke Anotogi mele ngaigezikke mogosa.

13 Pulaga Anotogo piyegi kiyebukwili ngai puguraga kulengke wazayirikka pi yuke yolu.

14 Purik pugu kang wamenara ibeng purikku Anotogi wirege pugu kaile nayendau onowili keleya puwili weik kemenak pangka.

15 Keya Anotogi Kung Walekpokkorau teniyegi pura ngizi kani keleyi. Pugu Kapiya Walektikke pelik kai,

16 Yemizibokko pelik kai, Ngago were silok tiya pura weik yeik puwekke nogo Isileili yongkambanuwili kiling ngago wik silok tiyagira pelik, nogo lo nogoyeng ya puwiligiyengke wiyagi keya kangka puwiligiyengke lende miza wazamiyagi, kai. *Seremaya 31:33*

17 Pulaga pugu perarau kai,

Ne mawinda kaile puwiligiyeng keya puwiligu korowali miza piyengkirau kumulagi ono, kai. *Seremaya 31:34*

18 Tegi kaile piyeng tumula puwekke ngereke mawinda piyeng tumuliweki liyeng keya pulangaiwili ula logo Anotoyegi kolak mizagi ono.

19 Tegi ini ne kiling Yisuyegi ngizi kumuli puwili weik teni perik yeke Walekyauga Walek Panu Anoto ngezebokko yolu pulogo kozang sowei kiliya

kunagi pi kiling ngagoya keliweki purik pangka,
purik Yisugi iwibokko mizarikku.
20 Kazing puluweng wik leweng keya kazing wik
yolugirikki kunagi leweng logo kagorik Walek-
mak keya Walekyauga Walek Panumakkirau te-
pekke wiramiya purik libuga koliyarikku Kilisigi
korikwek ibendikki walimiza logo kazing wik pu-
luweng Kilisigu teniyegi tiya wazaya logo teni
wale Walek Anotogo yolu lemengke kiliya ku-
nibene.
21 Logo yombanu ngai yemane panubok
tenigi wiyeke Anotoyegi kang keya teni Anotogi
yongkambanuwiliyegi ngai legi,
22 teni yayengke pugu teni izagi mena mizara
ngizi panu kumula koyimowei Anotogo yolu
pulogo kiliya kambi, purik Kilisigi iwibokko wilek
kang tonuguyeng kaile tonuguyengki kuneng
mizi piyengka kaigesa wazayarikki wiyeke keya
korik tonuguyeng kai kowiyeng nangezirau
onobokko kaigesarikki wiyeke.
23 Tonuwago Anoto kiling yolugi puragi
wilekpek keya ngai yuke yolu kai puragi tonuwa
kozang kebangkelara yoluweki, purik Anoto pugu
sawiya piyeng ngeli onobek legi.
24 Tonuwa nakko nakyegi yangeze mizi keya
nakko nakyegi sawela logo Anotogi keli pura
nakko nakyegi waligelemiweki keya nakko
nakyegi wazono mizagirikki.
25 Tonuwa tonuwago menalege Anotoyegi ya
kumuli mizageya piyeng ngezeyengko mizi na-
gani nawiligu mizi pilik segeya nakko nak kozang
kelemi keya kazing koyagi pumokki waberek yei
logo mawiyarekka mizi mizi purik weik wok Yisu

yogibek mereke si lewa legi.

26 Purik tamizeige yombanu nak kazing
Anotogo Kilisigu ibeng purago kaileyeng tumuli
pumok iwaka sa wizigeya ngaungaugu kaile
mizi kaiyageya purik mabura pulogorau kazing
kaileyeng tumulagi nalewengki ono.
27 Segeya weik yeik mizagirik ngagozak yeman-
era keya yezi yemane Anotoyegi kumbak mizi
puwili waliyagi puzikki kulili mizagi purik kele.
28 Keya walakarik yombanu Mosegi loyengki
nagerewiyi mizabok ngagozak mizi puwekkerik
yombanu neyau ma neyauganakko pugu
mizayengki ei pugu pilik miza kisi puwekkerik
yombanu nagerewiyi mizabokyegirau yalek miza
ono yeik ula logo ibeng sa.
29 Tegi yombanu Anotogi Marekpekyegi
kezanga manibok keya iwi pigi pi kaile nayendau
onoweki kelemibokkibok iwi yeikpokko
mizibok keya Anotogi Kung Walek Anotogi
yongkambanuwiliyegi Anotogi wazonora orowei
lewabokyegi ngago kaile kaiya pilikpokyegi
ngoluk ngangang yemane ngai miza panu
Anotogo managi puragi kumuli.
30 Purik tonuwa pobilik kaiyabokyegi
iwaka, Kanga yanagi pura watabi nogoyeng
legi puwiligu kaile kaile keleniya piyengki
kangayeng nogo yanagi, kaiyabokyegi iwaka,
keya peliktarau kaiya, Yemizibek ngezebokko
yongkambanu puguwiligi ngagozakta
kebangkelagi, kaiyabokyegi iwaka.
31 Tegi waberek, purik Anotoyegi kezanga mana
logo pulaga Anoto wik yolubekki melezik ngela

mani purik korowali soweigirik.

32 Wok inugu solo panu Kilisiyegi iwaka
sawekke piyengki keremareke mizi nagani. Ini
Yisuyegi ngizi kumulirikki wiyeke ini ngangang
yemane wagela kele kapura inugu Yemizibekyegi
kiriwei wilibek kaiyageya koya purikki kumula.
33 Keya kang nayengke purik tiyamekke wirege
ini ngago kaile yeiya wiya keya kuneng yana
keya ngangang keleya keya kang nayengke purik
iniyaga nawili pilik keleya puwekke ini puwili
kiling kuneng keya ngangang puwiligu wagela
pura wagela.
34 Ini Yisuyegi ngizi kumulirikki wiyeke wigi-
rawiligu ngangang wagela piyengki kuneng miza-
wili keya watabi inuguyeng Anotoyegi kumbak
miziwiligu weiya puwekkerik ini wilik miza purik
watabi lewege inigi ini kiling wok mabiyeng
wizagomagiyeng paka ngalege iniyegi yuke yolu
purik ini iwaka kopong.
35 Tegi inugu wilek kang inuguyeng Yemiz-
ibekyegi ngalege wiyi pura yeik sa nagani, purik
puragi kanga weiyagira yemane panu legi.
36 Ini yeik yelakkelek koyimowei Anotogo ke-
lira mizi kunagirikki kai tamizeige inugu kelirik
pugu inigi mizagi kaiya piyeng mabiyeng mizagi
mabura.
37 Purik Kapiya Walektikku pobilik kai pelik,
Tek nangezirau miza logo purik lewagibok lewagi,
pi wok panu mizagi ono.
38 Keya Anotogi wirege pangkawili miza puwili
ngizi kumulageya koyimowei koyagirikki kai ka-
pura tamizeige puwiliyaga nawili ngereke ngizi

kumuli pura wiya wazami mabura wilek kang nogobek puwiliyegi wilik mizagi ono, kai. *Abakak 2:3,4*
39 Teni yombanu ngizi kumuli pura wiya wazamiya logo kemenak ibeng wizagomagi onowili, segeya teni Yisuyegi ngizi kumuliwili logo Anotogo wilek kang tonuguyeng ibeng wizagomagi puraga yaliya wazayiwili.

11

1 Keya ngizi kumuli mei pura nangaira? Pura watabi tonugu wilekpek keya ngai yuke yolu piyeng ngizi panu lewagelagi mizara yolu pura keya watabi tonugu pakelagi langai ono piyeng wameik ngiziyeng miza pura.
2 Anotogo yombanu koka panu piyegi iwaka puwiliyegi langai wazono kaiya purik puwili ngizi kumulara kiling kopong.
3 Anotoyegi ngizi kumuli purikku teni ngilumbek keya ngabelakpektau Anotogi kilirago keremiza purik teni iwaka wizigeya wire tonuguyengko keriyi piyeng wire tonuguyengko piyeng miza onoyengka keremiza.

4 Abele ngizi kumulira kiling kopong purikku pi Anotoyegi kerewiyibene kelemiya logo pugu Anotoyegi wata kolak kelibene waliya purikku pigi sibek Kaingku keli ngezebekkiragi kiriwei kolak miza purikka lewege logo Kaingkirik segeya Abelegirikki Anoto wilik miza. Keya Abele ngizi kumula kopong Anotogo pi pangkabek meiya. Keya Abele koka ibeng kele kapura ngago pugu Anotoyegi ngizi kumula puragira ngoluk yolu logo

teni wilek tonuguyeng Anotoyegi ngalege wiyagi
purikki waligeleyi.

5 Inok meibektau Anotoyegi ngizi kumula logo
piliktikki wiyeke ibengkira kolok ula ono yeik
korik mabuwek kiling Anotogo paka ngalege miza
orowei yabela logo nawiligurau welagi langai ono
purik Anotogo pi miza orowei yabela kopong.
Purik Anotogo Inok miza orowei kangkine were
pelik kaiya, Ne Inokyegi wilik, kaiya.
6 Nak ngizi kumuli purarau ono wizimowei
waze Anoto wilik kagowing kelemiyagi ono. Purik
Anotoyegi watabi nalangai nalangai piyengki
wiyeke lewabok Anoto yolu keya Anotoyegi ngizi
panu weli puwili Anotogo kangayeng yani kai
purikki ngizi kumulagirikki kai.

7 Yogo Nowarau mabilik Anotoyegi ngizi kumu-
labek. Purik pi Anotogo watabi pugu keriyagi
ono kalike lewagelagiyengki kozak kaiyawekke pi
ngizi kumula. Pi Anotogi ngagoragi kerewiya logo
sik yemane kaingai yemaneyau lewa puwekke pi
ibubek wilingke koyi nangaimak ngiza. Nowagi
ngizi kumulirago yawe mizarago mizagewiyege
teng puraga ngabelakpekkewiligi ngizi kumuli
nangai pura kozang walimiza logo pi ngizi ku-
mulirikki kandik yeik Pangka mei pura ngeze-
bekkiweki weiya.

8 Abalam Anotoyegi ngizi kumula logo Anotogo
yereng pugura wiya logo ngabelak koweige pugu
managi kaiya nakki kangweki meiyawekkerik pi
kerewiya. Pugu kangki pulumengki lusuwei wiz-
imowei pi yereng pugura wiya.

9 Logo pi ngizi kumula kopong piliktago
mizagewiyege pi Anotogo ngabelak wik pi
managi kaiyabokko pangka wiziya. Logo
ngabelak wikpokko pi Isak keya Yakop Anotoyaga
ngago sawiya maburarau weiyayau kiling sela
i ngizayengke nalaga lewawiligu kanda yolulik
koyima.
10 Logo Abalamgu pilik miza purik pi Anotogo
yereng paka ngalege kozang panu ngiza puragi
yuke kopong.
11 Serarau Anotoyegi ngizi kumula logo ngizi
kumuli pigi purago mizagewiyege pi yongoksi
panu kele kapura pi mandik waza, purik Anotogo
pi mandik wazamibene korik puguwek pangka
kelemiyagi kaiya purikki Anoto ngago puguragi
kiriwei mizi penangai miza kopong.
12 Logo Abalam yombusi panu wizigeya mandik
naktau wazamiyagi langai onobekyaga weik yeli-
gagang yemane sangkelagi langai ono ngilum-
bekke pelewewili keya wizambekke laluwekke
kaingimbek kelik kubula melamek lewagela.
13 Yombanu Anotoyegi yaka ngizi kumula
pewili Anotogo puwiliyegi watabi yanagi yeiya
piyeng mabiyeng wei nangai wizigeya puwili
ibeng kapura puwiligu kalike weiyagi miza logo
puwili wilik miza. Puwili wilik purik puwiligu
keriyarik ngabelakpek yereng puwiligira ono,
puwili yeik kanda yagong koyinda miza kopong.
14 Yongkambanu pilikyeng kisi puwiligu walim-
izi purik puwili ngabelak ngezewiligi nakki weli.
15 Purik puwili keli kesak puwili ngabelak
puwiligu wiya wazami kayimabokko kandobeli
kak.

16 Kapura puwili kandogirikki kiyebuk miza. Purik wilek puwiligiyeng yereng paka ngalegeragi wiya kopong. Logo Anoto weik Anoto puwiligibek kaiyagi purikki kendek ono, logo yereng puwiligira paka ngalege ngizi yowiya purikku walimizirik pi kendek ono.
17 Anotogo Abalamgi ngizi kumula puragi yang kelemiyageyarik Abalam ngoluk Anotoyegi ngizi kumulageya wiziya keya pugu piyegi kozak meiya piyengkirau, logo pigi marekpek Isak opa wezarik wiya logo alataragi ngalege weik uliweki wiya.
18 Ei, pi weik Isak uliweki miza, were Anotogo pobilik meiya kele kapura, Nigi yeligagangmekkawili Isakyaga lewagelagi, meiya kele kapura.
19 Purik Abalamgu ngizi kumularik tamizeige Isak ibeng purik Anotogo ngereke wik yangalekta wazami penangai miza logo weik pilik kele kumula legi Abalamyegirik Isak ibeng sa logo ngereke wik yangalekta nobiyeng miza.

20 Isakki ngizi kumulirago mizagewiyege pi Anotogo pigi marekyau Yakop keya Isau wazono keleyagi purikki iwaka logo purikki langai pigi marekyauyegi kozak yeiya.
21 Yakopgi ngizi kumulirago mizagewiyege pi ibengkine lukung puguleige yongomanara Anotoyegi waberek mizageya wizimowei Anotogi yeikta weiya logo Yosepgi marekyauwili nak nakyegi wazono yeiyageya wiziya.
22 Keya Yosepgi ngizi kumulirago mizagewiyege pi ibengkiweki merekewekke Isileiliwili Isip lemeng wiyagirikki pugu kozak kaiya logo pugu

yongkambanuwiliyegi puwili pulumeng wiya wazami kang puwekke yombu koza puguyendau orowei kangweki yeiya.

23 Keya Mosegi panu keya mangoyau ngizi kumuli piyaugirago mizagewiyege Mose waza wizigeya ngong neyauganak yeik panu liwik miza warara koyima, purik piyaugu keriyarik pi ngoluk mandik nalikpektikki wiyeke keya piyau King Ngaibokko yongok koyang wazaya puwiligi mareknganggwili yeliweki kaiya purikki piyau kazi ono kopong, purik Anotogo Mose King Ngaibokko sawiya puraga yaliya wazamiyagi purikki ngizi kumula.
24 Keya Mosegi ngizi kumulirago mizagewiyege pi weik yombu nawekkewekkerik pi King Ngaibek Perogi yelibubek miza logo wazono kelemiya nelegi pi kiyebuk miza.
25 Kapura segeya pugu kelarik Anotogi yongkambanu kaile kaile keleya wiyi kang keya mizi puwili kiling pirau kaile kaile kelemiyageya wiziya logo kaileyengki tek nangezi wilik kagowing keya mizageya koya puwili kiling wilik kagowing miziweki kuna ono.
26 Purik pugu kumularik pi Kilisi lewagi kaiyabokki wiyeke ngangang wageli purik wazonorikku keya ngabelak Isippekke king keya pulangai weiyagi purikyeng yeiktikyengko, purik Anotogo pi kanga yemane managi puragi pi kangkabek wiya kopong.
27 Keya Mosegi ngizi kumulirago mizagewiyege pi King Ngaibek Perogi sisiktagi kulili mizarau ono yeik wizimowei Isip lemeng wiya. Logo pirau

yongolik meiya ono yeik kemenak kuna. Keriyi-
wekkerik pi Anoto kiling mabulogo yawenelege
pakela nobiyeng mizagi.
28 Mose Anotogo yongkambanu puguwili
yaliya wazayagi purikki ngizi kumula kopong
Anotogo kozak yeiya pilik miziweki pugu
yongkambanuwiliyegi liyeng memeng namek
uliweki yeiya logo i puwiligiyengki kangyengke
iwibek pukmeliweki logo Anotogi angela
yombanu ulibokko Isipwiligi koloyakamandik
kalogoliwili yeli pilik yela nelegi Yuda
koloyakamandik kalogoliwili wezayibene. Logo
teni Pasobaraga ngeragi ni puwekkerik teni
puragi kumula koyimowei ni.

29 Keya Yudawiligu ngizi kumularikku puwili
Wizang Wagobek meibekke yeik ngabelak
yeikpekke ngalengale kang nobiyeng mizi
kuna kapura Isipwili puwiliyegi kiriweiweki
mizawekke wizambek ngereke wizang keremiza
wizigeya puwili kaiyaga na.
30 Keya Yudawili ngizi kumula kopong yereng
Yeriko meiragi lemeng yokolong wizigeya ye-
mane panu kingyengka keremiza logo yerenda
yawereng kelemiyamek logo puwili ngizi kumula
kopong puwili Anotoyegi kerewiya logo puwiligu
wok melenazik keya nazikka neyauge yawereng
kelemi yo keya to kaiyageya koyimamek Anotogo
kelemiya logo topelora.
31 Keya yongokpanu yeikta Leyap meimele
logo were yongok kazingkewiligu mizimekke
mizageya wiziyamele ngizi kumularikku
yongkambanu Anotoyegi nagerewiyiwili

yelawekke pi wezamiya, purik yombanu
Yosuwago Yeriko lemengke liwik pakeliweki
wezayelawili pugu i pugumakke koli keleyarikki
wiyeke.
32 Logo nogo taliktarau mawinda kozak
kaiyagi? Nogo Kiriyong keya Parak keya Semsong
keya Yepeta keya Tawiti keya Samuwele keya
Anotogi yombanu piyaga ngagoyeng weiya logo
kozak kisa puwiliyegi kozak kai purik yokolong
panu kozak kai kambelagi.
33 Yombanu yaka puwili mabuwili Anotoyegi
ngizi kumula kopong piliktikki kandik ngai
yemaneyengki lewege mizi, keya yereng yemane
nayeng weiya logo ngai, keya yongkambanu
puwiligiwiliyegi waberek ngai logo Anotogo
puwiliyegi keleyagi yeiya piyeng keleya. Keya
nawili Anotoyegi ngizi kumula kopong keri pusi
keri wizingwili kelik yemanewiligu limita logo na
nelegi mele puguzikku iza warara koya.
34 Keya nawili Anotoyegi ngizi kumula ko-
pong Anotogo yezi yemanezikki yungke yezi ye-
manezikku waliya nelegi iza warara koya. Naw-
ili ngizi kumuli puwiligirago mizagewiyege lang
yemanewekko yela logo ibengkirikka kazi. Naw-
ili kozabektau ono ma kemegeme mizageya koy-
imawili ngereke kozambek yana. Nawili ngai
yemaneyengke kozang ngai yemane mizagibek
yana logo puwili kiling ngai kela puwiligu pakela
logo ngai puwiligu miziragi wiyeke kazi walewale
kuna.
35 Keya yongok nawili ngizi kumularikku
puwiligi ingembu ibeng puwili ngereke ibendaga
wik yangalekta yo. Kapura yombanu nawili

Anotoyegi ngizi kumula logo kailewiligu watabi kozangkayengko yela logo ibeng, purik puwiligu kelarik Anotogi wiyeke puwili ibeng purik kele kapura puwili Anotoyegi kezanga mana logo puwiligu ngangang wagelagi puraga wila wazayagi purikki puwili kiyebuk. Logo puwiligu pilik miza purik puwili kalike yangalekta paka ngalege wazono koyimagi purikki ngizi kumula kopong.

36 Nawili ngago kaile yeiya logo pulaga wizale ngai kozangyengko yela keya nawili inge keya meleyeng tariya logo wigirayengke wazaya.

37-38 Nawili Anotoyegi ngizi kumula kopong kingyengko yela logo ibeng keya nawili soyengko libuga mita long ibeng. Nawili kailewiligu puwiligi ngizi kumulira wiyi purik puwili ibengki puraga wila wazayagi yei kapura puwili wizami ono legi kailewiligu lang yemaneyengko yeli. Nawili Anotoyegi ngizi kumula kopong kailewiligu yereng puwiligiyengka kiriwei keleya. Logo puwili liyengwiligi korik piyengka melewangka keya pulangai keremiza logo wakiya logo ngabelak ngaingai liya keya lewakyeng neing kambela keya king ururuyeng keya ngabelakyengke yunguyengke liwik kiliya koya. Puwili yagasi miza keya kemegeme miza keya nawiligu kaile kaile keleya. Yombanu pilikwili ngabelakpekke pelege koyagi purik pangka ono.

39 Logo yombanu ngizi kumulara kiling puwili Anotoyegi wilekpek ngalege wiyi keya Anotogo puwiliyegi langai wazono kaiya kele kapura puwiliyaga naktau Anotogo puwili yanagi kaiya piyeng mabiyeng weiya ono.

40 Purik Anotogo kelirik puwili yuke yolura teni
kiling kemenak kanga lewege panu tenigi pugu
kangkere miza wiya pura teni mabuwili sanga
mizagirikki wiyeke.

12

1 Tegi yombanu ngizi kumuli kolokngagono
yaka nogo kozak kai puwili kozainung wezabek
yawereng keleya logo puwiligu teniyegi ngizi ku-
mulagirikki waligeleyi legi watabi teni yelakkelek
kunibene keleyi piyeng ma kaile teni kozang
kebangkelara yolu piyeng wezameliweki keya
kaile inge tonuguyeng tariya logo teni kawiye
walibene keleyi piyendau wezameli, keya resisi
narikke nginda wei mizagibokko lewege mizi-
weki wilekpek keya mizi pilik tenirau Anotogo
tonugu miziweki sawiya piyengke wilekpek keya
mizi kanda paka wila wiyi pulogoweki.
2 Tenigi wire piyeng Yisu ngizi kumuli
tonuguragi solorik keya ngizi kumuli tonugura
pangka panu sibene kelemibekyegi pakelaweki.
Pi ya puguraga pangka miza wizimowei
yengeleileige kendek ngelaimekke ibeng sa purik
wilik kagowing kalike pugu weiyagi puragi pi
iwaka kopong logo purik weik yokopek pi tung
lewege panurikke Anotogi mele ngaigezuwaga
mogosa.

3 Tamizeige ini kazing ngizi kumuliragi pumok
mizagi kapura nawiligu iniyegi keleyiyengko ini
kiyebuk sende mizi wizigeya kazing pumok wiza-
miweki keli purik mabura Yisuyegi kaile kaile mei

keya mizi kele kapura pirau kiyebuk sende miza logo wizami kuna ono purikki kumulagirikki kai.
4 Keriyawekkerik ini ngoluk kaileyeng kiling ngai keli puraga ini ngai keli kang kemenak ibengki pulogo wiya ono kani.
5 Anotogo ini pigi marekngangwili miza logo ngago yogong ini kozang yaniweki pobilik yei piyengki ini keremareke miza ma talik?

Mandik nogowili, Yemizibokko ini pangkaraga keleyi puwekke purik mabura waberek keriya koyizo keya pugu ini kokowa miza kani keleyi puwekke wizami kang mizi nagani,

6 purik Yemizibek wok mabiyeng pugu keli puwili mabuwili pangkaraga keleyiweki mizi wilibekpek keya pugu pigi marekngangwili miza puwili keli pigi puwiliyegi pura waligeleyiweki puwili kokowa miza purik pangkaraga ngangang yanibek kopong. *Ngago yogong 3:11,12*
7 Anotogo ini pangkaraga keleyi pani, purik yombanu pigi marekngangwiliyegi keli panu nakko puwili pangkaraga keleyi pilik Anotogorau ini pigi marekngangwili pangkaraga keleyi yagenda. Purik mandik tak pigi mangobokko pangkaraga waligelemiweki ngangang mana ono?
8 Tamizeige yombu nawiligu puwiligi yango keya marekngangwiliyegi keleyi pilik Anotogorau ini kokowa mizi puwekke ngangang yani ono mabura purikku walimizi purik ini Anotogi yango keya marekngang puwiliyagawili ono.
9 Tenigi mangowiliyegirik puwili teni wizale lik keleya logo tonugu puwiliyegi langai wazono

kisa. Tegi kung tonuguwiligi mangobekyegi teni
panga yungke kiliyiweki logo kazing kumbekki
lewengke koyagi purikki iwaka siweki.
10 Tenigi mangowili puwiligu iwaka puragi
pangka kirisimasi teni puwiligi kulengke koya
piyengke ngangang yana kapura Anotogo teni
ngangang yani pura wok mabiyeng pangka panu
keya teniyegi wazono mizagira wizigeya tenirau
pugu kaile nangezirau ono yolu pura weiweki.
11 Mandik nak watabi nayeng kokowa mizageya
wizilegewekke mangogo kanda wizale ula logo
ngangang mani purik mandikpok puwekkerik
wilik kagowing ono. Kapura kalike purik
mandik kokowa mizageya wizilege wizale ula
logo ngangang manabok kazing pangka yara
ngezege sa yolu puluwengke yemane si kandikki
teni keriyagi. Anotogo teni pangkaraga keleyi
puriktau mabilik.

12 Tegi ini Yisuyegi kiriwei mizagirikki kiyebuk
sende mizi puwili yangalek meiya logo Yemiz-
ibekyegi ngereke kiriwei kuniweki wilekpek keya
mizi keya pangkaraga kiriwei mizagi purikki yeik
kumula wilibek koyi,
13 keya watabi niyegi keriya logo kiriwei mizagi
puwili kaile mizibene keleyagi pilik piyengka
mizi nagani, tamizeige puwili tayeng pangkayeng
keya tayeng kokowayeng miza purikki ngoluk
iwaka ono kele kapura puwili niyegi kiriwei mizi
purikku ngizi kumuli puwiligira kozangki.
14 Keya ngalik kela wali piyengka koweige yolu
keya kazing kaileyendau ono koyagi pumokki
kiriwei panu yoluweki mizagirikki kai, purik ini

kazing puluwengke yolu ono purik inirau Yemizibek keriyagi ono.

15 Keya ini kazing mabuluwengke kuniweki nakko nakyegi saweli logo iniyaga nak Anotogi wazono tonugu weiyagi langai ono kapura pugu teni yani piyengka ini yaniweki keli piyeng ini yeik nelegi waberekkirikki kai. Keya sisik kelira yenge ya ini nakkaraga yemane si kanda kuneng yemaneyeng lewagela sibene kelemiya logo nawiligi kazing kumbekki puluweng kaile kaile miza yowiya nagani waberekkirikki kai.

16 Keya iniyaga nak kazing nazuwagawili kiling yongkambu mizimokko mizi ma Isaugu Anotoyegirau kumuli nangai miza pumokko miza nelegi waberekkirikki kai. Purik pi yagasi wizigeya ngeragi nagerikki wiyeke pigi sakpek Yakopyegi pigi mangobokko Anotoyegi pi watabi wazono pi mandik kalogolibek legi maniweki piyeng mana keya ngeragiyeng piyaga weiya logo na.

17 Logo pulaga kalike Isau ngereke yeik mandik kalogolibek mei pura weiya logo watabi wazono piyeng weiyagi nobiyeng miza logo pigi mangobekyegi ingi yemane panu kelemi keya kazing pugu pilik mizamok tumula logo watabi wazono piyegi maniweki meiya kele kapura pigi mangobokko pilikkirau ono meiya. Legi puragi kumula logo waberek panu.

18-19 Kazing inugu mabek Anotoyegi mereke lewa pumok kazing koka Yudawiligu Anotoyegi mereke wiriya pilikmek ono. Yudawili lewak Sainai meibekke Anotogo lo pigi meleyau piyeng yanawekke puwiligu lewakpekke yezi yemanezik

keya kusabanurik keya kobo keya kebarekyau
keya sangubokko kaiya meliyau keya Anotogi
kilirago kaiyarikki keriyi keya kerewiya. Logo
yongkambanuwili kilira kairikki kerewiyawekke
puwili kulilimokko mizagewiyege ngago
nayendau mawinda kerewiyagi ono weik mabilik
meiya,
20 purik puwili kilirago ngago pobilik kai puragi
ya kuneng panu, Tamizeige yombanu nak ma
liyeng keya keri namektau lewakpek kebangkela
purik mabura pilikpok ma mok kingyengko ula
logo ibeng sa wazami, kai puragi.
21 Lewakpekke keriyawekkerik kulili mizagi
langairik mizara wizigeya Mosego pelik kaiya, Ne
kulilimokko pangka ono logo ne leli uli, kaiya.
Kapura ini Yisuyegi ngizi kumuliwiliyegi Anotogo
ngago wik silok tiyara yanawekkeriktau pilik
miza ono. Anotogo paka ngalege pi yolu pulogo
mereke kunagirikki pangkara yana.
22 Logo ini lewak Saiyong Anoto wik yolubekki
yereng Yirusalem wik paka ngalege angela
sangkelagi langai ono wilik kagowing miziwili
yolu pulogo kemenak kiliya wiriya.
23 Ini Anotogi yongkambanu pugu koloyaka-
mandik kalogoli puguwili yei, yeikyeng paka
ngalege lende miza puwiligu wawere ulalege
kiliya wiriya. Ini Anoto mabuwiligi ngagoza-
kyengki kerewiyagibokyegi kiliya wiriya. Keya
yongkambanu pangka Anotogo weik kemenak
kaile nayendau ono wazaya puwiligi kungwili
yolulege kiliya wiriya.
24 Ini Yisu Anoto keya yongkambanuwiligi
tepekke ngago wik palumu panu pura silok

tiyabokyegi wiriya. Keya ini kaile tonuguyeng tumulagi langai onoyeng kapura iwi kaile tonuguyeng tumulibokko wiriya. Logo iwibok Abelegi iwibokko kanga managirikki wiyeke ingkeya ngabik keya miza pilik mizi onobek.

25 Tegi Anoto iniyegi inigi yungka wizimowei kozak yeiyageyabokyegi kerewiyagirikki kiyebuk miza nagani waberek panu. Purik Yudawili Mose ngabelakka mabelegebokko kaiyengki nagerewiyi mizawekkerik puwili ngangang yana kapura teniyegirik tamizeige Anoto paka ngalegebokko kaiyengki teni nagerewiyi miziwekkerik ngoluk tonugu ngangang yemane panu weiyagi puragi kumuli.
26 Keya Anotogo puwili loyeng yanawekkerik kili puguragi ngai ngagomokko ngabelakpek urukang kelemiya kapura mabek perik ngereke ngago sawiya nararau mawinda puragi ngalege pelik kaiya,

Ne ngabelakpek keke urukang kelemiyagi ono kapura ngilumbektau urukang kelemiyagi, kaiya. *Agai 2:6*

27 Logo pugu pilik kaiya purik pobiliktikki, pi watabi ngabelakpekki wire tonuguyengko keriyi logo kozang ono urukang kelemiyagi langai pilik piyeng kemenak tumulagi logo watabi kumbekki kozang wizagomagi ngoluk wire tonuguyengko keriyi ono piyeng ngezeyeng wizeibene.

28 Tegi teni Anotogo yereng ngai logo kozang wizagomagi puragi kiliya kunagiwili legi teni Anotoyegi kazing pugu kelimekke wazono mei keya

ya kumuliweki, yayeng kazi miza koyimowei keya
yeik pugura lewege miza koyimowei,
29 purik Anoto tonugubek yezi yemane ngoriy-
izik kelik, purik yezizikku watabi mabiyeng ke-
menak waliyi pilik Anoto tonuwagibokko ko-
rowali piyeng mabiyeng kemenak ula waliyagi.
Tegi Anotogo ini yezizikke wezayela nelegi ko-
rowali mizagi purikki kazi miza koyi.

13

1 Ini ne kiling Kilisiyegi ngizi kumuli puwili
mabuwili nakko nakyegi kelageya koyagirikki
kai.
2 Keya nugu iwaka ono pilikpokyegi wazono
kelemi, purik yongkambanu nawili puwiligu
iwaka ono pilik puwiliyegi ngeragi yani keya
kaiyageya koyimarik angelawiliyegi keleyageya
koyima kapura puwiligurau angelawili miza ono.
3 Keya ni wigirimakka wigira yolu puwekke
nugu kuneng kelagi pilik piyeng Yisuyegi ngizi ku-
muli wigira yolu puwiligu kelageya koyinda legi
puwiliyegi kumulagi purikki keremareke mizi
ono. Keya ni nawiligu neli kang keya miza
logo kozaga mizawekke ngangang yemane kelagi
pilik Yisugi wiyeke nawiligu yela logo kozaga
miza wizigeya ngangang yemane mizageya pilik
puwiliyegi keremareke mizi nagani.
4 Yongkambanu wei pura mabuwiligu yeman-
era mizagira logo yombubek keya yongokmel-
erau pigi kerekpu onobek ma pigi yongokpu
onomele kiling iwek koli ma wire walebek mizagi
ono, purik Anotogo kaile pilik pura mizi molo-
gabok ngagozak kelemiyagi.

5 Keya kingyengki ngora keli purago iniyegi ngai
nagani. Watabi inuguyeng ngelek ma songono
miza puriktau wilik miza yolu. Purik Anotogo
pobilik kaiya purikki wiyeke,

Nogorau ini watabiyengki yeik kunibene keleyagi
ono keya nogorau ini kelaleng keke wezaw-
ili wezayagi ono. *Utoronomi 31:6*

6 Tegi teni pobilik kisi puwekkerik kozang sara
koyimowei Kapiya Walektikka lang poburik kis-
agiwiligu,

Yemizibek neyegi sawelibek legi yongkam-
banuwiligu neyegi keleniyagi piyengki
ne kazi ono, kisagiwiligu. *Ingi Sam 118:6*

7 Keya ngai inigi were iniyegi Anotogi ngagora
kozak kisa puwiliyegi kumulizo. Puwiligu koya
puraga wazono lewagela puragi kumula to
melizo. Keya puwiligu Anotoyegi kazing ngizi
kumulamokko kumuli kanda ibeng purikki
kiriwei mizi.
8 Yisu Kilisi ulogo keya yokopekke keya wangki
wizagomagi puriktau mabilik yolu.
9 Tegi nawiligu watabi wik nalik kazing pangka
lewengka kokowa iza orowei kunagi nayeng
kozak yeiya nagani. Anotogi wazono tonugu
weiyagi langai ono pugu yani purago wilek
kang tonuguyeng kozang kelemi logo purikku
Anoto wilik kagowing kelemi. Teni lo ngeragi
nagi piyengki kiriwei mizi purikku wilek kang
tonuguyeng kozang ono. Logo yombanu lo
piyengki kiriwei mizi puwili lo piyengkorau
puwiliyegi saweli ono.

10 Kilisi tenigi wiyeke ibeng sabok teni piyegi
ngizi kumuli puwiligibek. Keya kaileyengka
yaliya wazayiweki Yudawiligi loyengki kiriwei
mizi puwiliyegi sawelagi ono.

11 Yudawiligi yombanu Anotoyegi wata kolak
kelibene waliyiwiligi ngai yemane panubok
liyeng keya pulangai yela puwiligi iwiyeng
I Walekyauga Walek Panumakki yeke ige
kaileyengki wiyeke opa miziweki orowei yabela
kapura ngiziwili yerendagi kang yemanerikke
yenge yerengke waliya.
12 Logo Yisurau yerendaga yenge yerengke
ngangang miza logo yongkambanu puguwili iwi
pugubokko kaile nayendau miza onowili sibene
keleya.
13 Togo wameik teni kazing Anotogo pangkawili
miziweki Yudawiligi loyengki kiriwei mizi pumok
wizamiweki logo Yisuyegi kuniweki keya piyegi
kiriwei miziwilirikki wiyeke Yisugu ngangang
wageli keya ngago kaile meiya wiya mabilik teni-
rau ngangang wageli keya ngago kaile yeiyawili-
weki.
14 Purik ngabelakpek yereng tonugura ono ko-
pong. Teni yereng tenigi paka ngalege wizago-
magi puragi ngai yuke yolu.
15 Tegi teni Anotoyegi Kilisigu teniyegi sawela
wizimowei ngago wilikwilikyeng opa wezarik
meiyageyaweki purik kili tonuguyeng Anotogi
yeik yemane puragi langai nawiliyegi kozak
yeiyagiyengko.
16 Keya nazuwagawiliyegi wazono keleyi keya
nazuwagawili kiling sanga mizagi purikki kere-

mareke mizi nagani purik, purik opa Anoto wilik kagowing kelemiyagirik kani.

17 Yisugi i walekmakki ngai inuguwiliyegi kerewiyi keya kiriwei mizagirikki kai keya puwiligu miziweki kisi piyeng miziweki keli. Purik yawe puwiligira kung inuguyengki kazingmekki ngaigi pura logo puwiligu kang tamekke iniyegi ngai koya miza purikki Anotogo pakelagi. Yawe puwiligiraga puwili wilik kagowing mizibene puwiligu kisi piyengki kerewiyi kapura inugu kuneng yani purik iniyegi wazono onogi.

18 Neyegi wiyeke waberek mizageya koyi. Kili negi yenge yaraga purago neyegi ni kokowa miza kai ono purik ne iwaka, purik ne kazing pangkamekke miziweki keli wilibek kopong.

19 Keya Anotogo ne ngereke inuwayegi ngezangai wezayonelagi purikki kele waberek mizi.

20-21 Anotogo Yisu Yemizi tonugubek Anotogi yongkambanuwiligi ngai yemanebek iwi ngago wik silok tiya wizagomagi pura kozang kelemiyabokko mizagewiyege ibendaga ngereke wik yangalekta wazamiya. Anoto mabilik mizabok logo ngezege sa yolu puragi mangobokko ini watabi wazono keli pugura miziweki iniyegi sawelagi piyeng yani pani. Keya pugu mizagi keli pura Yisu Kilisigi kozang tenigi yungke yolubokko iniyegi yawe mizi pani. Keya ngaiwak yemanerik Kilisiyegi wilibek wizagomi pani. Wameik panu.

22 Ini ne kiling ngizi kumuli puwiliyegi ne kelegele keya nguk yei, nogo kapiya perikke

lo lende miza piyengki waberek panu kerewiyi
purik kapiyarik ngerewalek panuriktikki wiyeke.
23 Tonuwa kiling ngizi kumulibek, Timoti weik
wigirimakka welagela wezamela logo purikki in-
uwa iwaka sibene kozak yei. Tamizeige pi neyegi
pelege ngezangai lewa purik mabura te mabiyau
inuwayegi pakeliweki lewagi.
24 Inuwago yeik nogora weiya logo ngai in-
uguwili mabuwili keya yongkambanu Yisugi pu-
logo puwili mabuwiliyegi wangane nogora yani.
Yisuyegi ngizi kumuli ngabelak Itali meibekka
pelege yolu pewiligu wangane puwiligirarau in-
uwayegi wezameli.
25 Keya Anotogi wazonora ini mabuwili kiling
wizei pani.
Mabura.
Ne Paulu kapiya perik lende mizabek.

Anotogi Ngago Wik Yisu Kilisiyegi Langaira
The New Testament in the Biangai language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Biangi long Niugini

copyright © 1985 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Biangai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 31 Aug 2023
c476c7e1-4f33-5554-be00-9447a1944f07